

DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1-178-184

УДК 339.9

Наталя МУШИНСЬКА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і гуманітарних дисциплін
Одеського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Одеса, Україна
e-mail: ameline@ukr.net*

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ДИПЛОМАТИЧНОГО КРАСНОМОВСТВА У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглядаються сутність та методи формування дипломатичного красномовства майбутніх фахівців із міжнародних відносин. Висвітлюються важливі функції дипломата: представлення та захист інтересів його країни та її громадян, збір інформації про країну перебування, а також сприяння встановленню дружніх, культурних, торговельних та інших зв'язків між країнами. Для формування дипломатичного красномовства рекомендовано впроваджувати в процес професійної підготовки майбутніх фахівців такі методи, як ділове листування та виступи на конференціях. У статті також проаналізовано слова іншомовного походження сучасної української дипломатичної термінології, розкрито важливість володіння іноземною мовою для дипломата, схарактеризовано систему завдань з формування дипломатичного красномовства на заняттях з англійської мови. Доведено, що залучення студентів у міжнародні проекти сприяє підвищенню мотивації у навчанні.

Ключові слова: дипломатичне красномовство, міжкультурне спілкування, ділове листування, система завдань, міжнародна програма.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі міжнародного розвитку людством все більше усвідомлюється небезпека загроз і викликів, що унеможливають сталий розвиток соціуму. Все більша увага звертається, окрім іншого, на роль зовнішньої політики і дипломатії як важливого інструменту забезпечення міцного миру і безпеки. Для вирішення цього кардинального завдання є вкрай важливим надійний міжнародний механізм зовнішньої політики і, відповідно, фахівці-міжнародники різного профілю. Тому професія дипломата в широкому розумінні цього поняття набуває нині особливого значення.

Однак, існуюча система підготовки економічних дипломатів потребує ретельного аналізу, оскільки сучасна система підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин, які мають ґрунтовну економічну підготовку, потребує певної інноватизації. Так, пріоритетною стає підготовка дипломатів, які були б обізнані в тонкощах дипломатичної служби, зокрема, озброювати їх знаннями, необхідними для володіння методами комунікативної взаємодії в процесі реалізації функцій працівника відділу з економічних питань у складі закордонних дипломатичних установ.

Сьогодні дипломатія стала надзвичайно значущою, відповідальною як за двосторонні, так і глобальні міжнародні стосунки.

Аналіз останніх наукових досліджень. Теоретико-методологічним базисом професійної під-

готовки майбутніх фахівців виступили наукові положення (Г. Васяновича, В. Кременя, В. Курило, З. Курлянд, Н. Ничкало, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко), проблема професійної підготовки майбутніх фахівців в економічній галузі висвітлювалась в роботах багатьох науковців (О. Аксьонова, В. Базилевич, А. Колот, Л. Онучак, А. Павленко, І. Прокопенко, В. Стрельников, О. Шпак), питання міжнародної ввічливості розглядалися в працях (А. Гуменюк, Ф. де Кальєр, П. Лядов, Ф. Молочков, Е. Пост, О. Сагайдак, П. Сардачук), проблемам підготовки дипломатів, міжнародного етикету та листування приділяли увагу такі науковці (О. Борунков, О. Ковальов, Г. Нікольсон, В. Попов, Е. Сатоу, В. Семьонов).

Поряд з цим, аналіз наукових праць засвідчує, що проблема формування дипломатичного красномовства саме у фахівців із міжнародних економічних відносин потребує більш детального висвітлення.

Метою статті є розкриття методичних засобів формування дипломатичного красномовства у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин. Завданнями є висвітлити сутність таких понять, як «дипломатичне красномовство», «ділове листування», проаналізувати слова іншомовного походження сучасної української дипломатичної термінології, розкрити важливість володіння іноземною мовою для дипломата, схарактеризувати

систему завдань формування дипломатичного красномовства на заняттях з англійської мови, розкрити вплив міжнародних проектів на мотивацію студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Якісно новий етап у історії дипломатичної служби України ознаменувало проголошення 24 серпня 1991 року Верховною Радою України «Акта про незалежність України» [9]. Після грудневого референдуму 1991 року розпочався активний процес визнання України як незалежної держави і встановлення дипломатичних відносин. Сьогодні Україну визнали понад 150 держав світу, з абсолютною більшістю з них встановлено дипломатичні відносини.

Основними функціями дипломата є представлення та захист інтересів його країни та її громадян, збір інформації про країну перебування, а також сприяння встановленню дружніх, культурних, торговельних та інших зв'язків між країнами. Тому вкрай важливим стає володіння **дипломатичним красномовством**, яке належить до особливо вишуканого виду мовлення. Це є елітарний, вищий рівень мовлення, якому неможливо навчитися самому, а треба спеціально вивчати як засіб професійної дипломатичної майстерності.

Дипломатичне красномовство має кілька видів промов, серед яких найпоширенішими є такі: промови на міжнародних та міждержавних конференціях, зборах, засіданнях, зустрічах; промови під час дипломатичних актів (угод, контактів, комюніке); промови під час візитів, прийомів, прощань, нагород тощо; дипломатичне листування. Дипломатичне красномовство досягає належного розвитку тільки у вільних державах, що проводять активну міжнародну політику. Воно потребує від оратора бездоганного володіння рідною літературною та іноземними мовами, гарної вимови, розвиненого чуття мови, вміння підключатися до потрібних тем, ідей, думок, зацікавлено вести бесіду, потребує такту і коректності. Оратор-дипломат має проявляти силу волі, інтелект і разом з тим обережність та обачність [8].

Оскільки традиції і правила дипломатичного спілкування виформувалися як результат довготривалого досвіду міждержавної співпраці, то до сфери **сучасної української дипломатичної термінології** ввійшло багато **слів іншомовного походження**. І хоча майже кожному з них є український відповідник у вигляді окремого слова або мовної формули чи описової конструкції, мовний етикет і правила дипломатичного мовлення потребують обов'язкового вживання слів і виразів саме іншомовного походження.

Наприклад: агреман (фр.) – у міжнародному праві попередня згода держави на прийняття пев-

ної особи як глави дипломатичного представництва іншої держави (отримати агреман, запит на агреман, відмова в агремані), аташе (фр.) – ранг співробітника дипломатичного представництва та відомства закордонних справ або особа, що відає певними питаннями у дипломатичній місії (аташе з питань культури, військовий аташе); комюніке (фр.) – офіційне повідомлення про хід або наслідки дипломатичних переговорів (в комюніке повідомляється, опубліковано комюніке)', парафування (гр. фр.) – попереднє підписання міжнародного документа ініціалами уповноважених осіб, які брали участь у його виробленні (парафування договору); ратифікація (лат.) – затвердження верховним органом влади держави міжнародного договору, який з певного моменту набуває чинності для цієї держави (Верховна Рада України парафувала договір про...); денонсація (фр.) – відмова однієї зі сторін міжнародного договору від його виконання, що призводить до припинення дії договору або повідомлення про припинення дії, розірвання договору (...призвело до денонсації договору); консул (лат.) – службова особа однієї держави, яка постійно перебуває в певному пункті іншої держави, захищаючи правові й економічні інтереси своєї держави та її громадян (Генеральний консул України у Нью-Йорку); екстрадиція (фр.) – видача іноземній державі особи, яка порушила закони цієї держави (договір про екстрадицію злочинців).

Трапляються у дипломатичних текстах і окремі сталі вирази латинського походження. Деякі з них подаються літерацією оригіналу: *modusprocedendi* (спосіб визначення засобу дії) – дипломатичний термін, що означає спосіб дії, тобто визначення, яким чином і в якому порядку має бути виконане яке-небудь зобов'язання чи дія; *adinterim* (*parinterim*) – латинський термін, частіше вживається скорочено а. і/р. і перед назвою посади дипломатичної особи, яка підписує акт чи документ, і означає, що вона лише тимчасово виконує ці обов'язки. *Modusvivendi* (спосіб співіснування) – дипломатичний термін, що позначає тимчасову, як правило, короткотермінову угоду. *Nevariatur* (не підлягає зміні) – латинський вираз, що звичайно вживається при кінцевому узгодженні чи при парафуванні якої-небудь угоди; означає, що при остаточному оформленні тексту в нього не може бути внесено ніяких змін; *adreferendum* – термін означає «за умови схвалення». При укладанні угоди, акту, проекту чи пропозиції така позначка робиться особою, яка його підписує, на знак того, що в силу документ вступає лише за умови схвалення його урядом; *casusbelli* – безпосередній формальний привід для виникнення війни між державами; *exofficio* – за посадою;

casusfoederis (випадок союзу) – обставини, які зобов'язують державу, відповідно до договору про військовий союз, вступити в війну, яку веде союзна держава; rebussicstan-tibus (обумовлення незмінних обставин), скорочено R. S. S. – термін, що позначає обставини, зміна яких призведе до скасування договору [10, 115].

Деякі слова і вирази у дипломатичній практиці і на сьогодні прийнято вживати французькою мовою. Наприклад: charged'affaires (фр.) – повірений у справах; особа, яка заміщає посла у його відсутність. Існує ціла система коротких записів на візитних картках, які передають певне ставлення до особи: p.f (pourfiliciter) – поздоровлення; p. r. (pourremercier) – подяка; p. c. (pourcondoliance) – співчуття; p.f N. A. (pourfiliciterNouvelAn) – поздоровлення з Новим роком; p. p. (pourprésenter) – заочна рекомендація нової особи, яка прибула на роботу до представництва; p. p. c. (pourprendrecongé) – висловлення прощання у зв'язку з остаточним від'їздом із країни, коли прощальний візит не наноситься.

Більшість етикетних формул, які ми вживаємо у повсякденному житті, закладені у нашій свідомості як своєрідні кліше або заготовки, що є адекватними тій чи іншій ситуації. С. Богдан зазначає, що «це готові формули не тільки з точки зору їх граматичної впорядкованості. Позиційна стійкість окремих лексем у етикетних формулах умовна (зичимо щастя і щастя зичимо), однак в окремих фразах подібні позиційні зміни неможливі (йдеться про фразеологічні одиниці). Іноді вони просто небажані з огляду на руйнування літературної норми або втрату регіональних особливостей» [3].

Оскільки однією з найважливіших функцій дипломата є сприяння встановленню зв'язків між країнами, він повинен вміти спілкуватися з представниками різних національностей та культур, бути обізнаним у правилах етикету та культурних особливостях інших народів світу. Не менш важливим для фахівців із міжнародних економічних відносин є вміння представити свою країну, захищати її інтереси та вести переговори з міжнародними представниками. Такі функції дипломата зумовлюють необхідність володіння іноземною мовою на високому рівні. Саме тому **вивчення іноземної мови стає пріоритетним завданням** у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин.

На етапі інтеграції України в європейські економічні, політичні і культурні структури, підготовка фахівців-дипломатів, здатних успішно реалізувати процес співробітництва України з Європою та всім світом є першочерговою. Однією з найважливіших умов розв'язання цього завдання є необ-

хідність оволодіння спеціалістами навичками і вміннями професійного спілкування іноземною мовою, передусім англійською. Отже, вивчення ділового листування на заняттях з англійської мови є одним з найголовніших завдань у процесі професійної підготовки саме майбутніх фахівців з міжнародних відносин.

У зарубіжних дослідженнях питання формування вмінь писемного мовлення розроблені для носіїв мови здебільшого практично, без достатнього теоретичного обґрунтування, тому вони не можуть розв'язати проблему навчання студентів ділового писемного спілкування в Україні. Зазначимо, що взаємозв'язок мов і культур та необхідність їх одночасного вивчення не викликає сумніву. Проте суттєві особливості мови і культури розкриваються при зіставленні мов, а тим більше культур, оскільки на рівні однієї культури дуже важко прослідкувати культурні відмінності. Культурний бар'єр є більш небезпечним і неприємним, ніж мовний. Глибина проблеми міжкультурної комунікації стає очевидною при зіставленні культури рідної країни і країни мови, яка вивчається, особливо при веденні ділових переговорів, де зустрічаються люди різних культур.

Отже, для успішної організації та проведення занять з дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» нами запропоновано декілька етапів-тем, а саме: «Ділова комунікація», «Світська бесіда», «Телефонна розмова», «Повідомлення», «Зустріч ділових партнерів», «Презентація», «Ділове листування».

Зокрема, за темою «**Ділове листування**» студентам викладаються правила написання ділового листа на англійській мові, даються поради щодо їх складання, а також наводяться зразки ділових листів англійською мовою. Крім того, у темі розглядаються деякі часто вживані вирази та абрєвіатури, які використовуються при написанні ділових листів. Наведемо приклади деяких абрєвіатур, які обов'язкововживаються у діловому листуванні які повинен знати дипломат відповідно до мовного етикету і правил: FYI (foryourinformation), FYA (foryourattention), RSVP (repondez'ilvousplait (pleasereply), ASAP (asoonaspossible), PTO (pleaseturnover), No (Number), e.g. (exempligratia (forexample), n/a (notavailable), dept. (department), MD (Managing Director), CEO (Chief Executive Officer), VP (Vice President), HR (Human Resources), R&D (Research and Development), Mr. (Mister), Mrs. (Missis – to address a married woman), Miss (to address anunmarried woman), Ms. (to address either a married or anunmarried woman).

Наголосимо, що навчальна дисципліна «Англійська мова за професійним спрямуванням»

дозволяє розширити ті знання дисциплін, які входять до циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки. Це пояснюється тим, що навчальний предмет «Англійська мова» дозволяє винести в свій зміст будь-який матеріал, що стосується економічної галузі.

Ми погоджуємось з думкою науковців [1] відносно того, що проведення міжвузівських конференцій з англійської мови сприяє вдосконаленню іншомовної комунікативної та міжкультурної компетентностей студентів та підвищує рівень володіння ними іноземною мовою. Крім того, вміння робити промову на міжнародних конференціях є найпоширенішим завданням дипломатичного красномовства. Нами було проведено **конференції** за такою тематикою:

1) Мета конференції «Розвиток міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з міжнародних відносин в контексті європейських інтеграційних процесів» навчити студентів, як добре спілкуватися в діловій сфері, що є одним з головних пріоритетів для багатьох людей, яким потрібно користуватися англійською мовою у професійній діяльності. Вивчення загальних правил спілкування допомагає розумінню, як себе поводити в багатонаціональному середовищі і чого очікувати. Для дипломатів вкрай важливо мати спеціальні навички, оскільки існує ряд труднощів, які виникають при спілкуванні та які є специфічними, особливо в міжнародній спільноті. Написання тез та підготовка презентацій допомагають фахівцям з міжнародних відносин правильно поводитись у своїй майбутній професійній діяльності. Тематичні напрями роботи на цій конференції включали такі секції та питання: Секція 1. Стандартні комунікативні поведінкові моделі в бізнесі. Секція 2. Культурні відмінності в діловому спілкуванні. У діловому світі розуміння культурних відмінностей та іноземних мов є важливим у процесі взаємодії з людьми різних культур. Усвідомлення культурних відмінностей є ключовим елементом для успіху у міжнародній діяльності. Погане спілкування та непорозуміння замикає двері для подальшої співпраці та відкриває двері для успішних ділових відносин для кваліфікованих фахівців. Секція 3. Міжнародні бізнес-програми: запуск на світову арену бізнесу. Секція 4. Етична та неетична поведінка в бізнесі. Секція 5. Інтернет-технології у розвитку міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з міжнародних відносин. Сьогодні ми стикаємося зі швидким розвитком міжнародних технологій. Інтернет – це є глобальна комп'ютерна мережа і одне з найбільших досягнень людства. Це дало людству легкість зв'язку у багатьох сферах життя, як в особистій, так і у діловій. Інтернет дає можливість досліджу-

вати різні культури по всьому світу та вивчати нові мови, це покращує можливості для підтримки міжкультурної комунікації. Усвідомлення важливості Інтернет-технологій – одна з головних навичок, здобутих для розвитку міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з міжнародних відносин. Секція 6. Успішні підприємці – чоловіки / жінки на світовій арені бізнесу. Успіх будь-якої компанії залежить від особистості її засновника, його підприємницьких та управлінських якостей та здібностей. Деякі успішні бізнесмени чи бізнеследі створили не тільки прибуткову компанію, але зробили найбільший внесок у світову спільноту загалом. Створені ними вироби отримали справді великий успіх і досі залишаються модними та популярними. Ці успішні люди унікальні та незабутні, і вони можуть бути яскравим прикладом для майбутніх бізнесменів чи підприємців.

2) Метою конференції «Стартапи, або як будувати успішне майбутнє» було сформувані в студентів уявлення щодо поняття «стартап» як платформи для людей, які мріють створювати і підтримувати цікаві і корисні ідеї та ділитися ними; надати знання щодо етапів організації стартапу (кожен стартап повинен мати: назву проекту, опис ідеї стартапу: суть, мету, історію створення, опис фінансової складової проекту, візуалізацію проекту); познайомити з видатними особами у сфері бізнесу, їх шляхами до вершин успіху, а також молодими підприємцями та їх «start-up» проектами; надати інформацію про венчурні фонди, фонди початкового капіталовкладення, бізнес-інкубатори. Тематичні напрями роботи цієї конференції включали роботу таких секцій: Секція 1. Нові лідери, новатори та підприємці. Секція 2. Сучасні компанії, які могли б змінити світ. Секція 3. Українські стартапи на світовій арені бізнесу. Секція 4. Роль стартового інкубатора в бізнесі. Секція 5. Моя власна ідея стартапу.

3) Метою конференції «Проблеми самовизначення молодів процесі глобалізації» було формування ціннісних орієнтацій молоді людини на початку XXI століття, уявлень щодо понять «успіх», «успішність», «успішна людина», «самореалізація» стосовно навчання, заробітку, роботи, кар'єри; оволодіння мовленнєвим етикетом, формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з міжнародних відносин у контексті європейських інтеграційних процесів. Тематичними напрями роботи конференції було обрано такі: Секція 1. Успіх і досягнення молоді в діловому співтоваристві. Секція 2. Вплив глобалізації на «braindrain» в країнах, що розвиваються. Секція 3. Явище співпраці, яке об'єднує молодь. Секція 4. Епоха hub-економіки та можливості молоді в ній.

Робота з підготовки та проведення конференцій на англійській мові активізує формування у студентів пошукових умінь та навичок, вмінь відбору та аналізу інформації на англійській мові, підготовки презентації доповіді з мультимедійною підтримкою. Участь у конференції з англійської мови – це залучення студентів до творчого спілкування у рамках професійної сфери діяльності, закріплення навичок самостійної навчальної діяльності, вирішення виховних, освітніх та розвиваючих задач, заснованих на особистісно-орієнтованому підході до навчання. Студенти визначають тему доповіді відповідно до актуальності та глобальності вирішуваної проблеми, шукають інформацію в різноманітних джерелах на англійській мові, у тому числі в мережі Інтернет, розширюють теоретичні знання у галузі економіки, висловлюють особистий інтерес та практичний досвід у науково-дослідній роботі та професійній діяльності, роблять власні висновки та готують презентацію доповіді за допомогою мультимедійних технологій (PowerPoint, GoogleDocs, SlideRocket, 280 Slides, Prezi), а також презентацію аудіо і відео матеріалів. Учасники конференції отримують збірник матеріалів конференції

на англійській мові, що опублікований в Одеському торговельно-економічному інституті, а усі доповіді та презентації у форматі PowerPoint разом з фотографіями самої конференції публікуються на офіційному сайті Одеського торговельно-економічного інституту, що дає можливість студентам з різних вищих закладів освіти, які не буди присутніми на конференції, дистанційно ознайомитися з матеріалами, зробити оцінку результатів проведеної роботи, висловити своє ставлення і думку щодо виступів інших учасників, узагальнити отриману інформацію за допомогою форуму сайту або в своїх блогах. Такий засіб методичної роботи формує життєву та професійну позицію майбутніх фахівців з міжнародних відносин, сприяє розвитку інформаційної, комунікативної та мовленнєвої компетентностей студентів. Залучення майбутніх фахівців до такої творчопізнавальної діяльності підвищує інтерес до навчання, прагнення вдосконалювати свої знання та навички, активізує мотивацію до навчання.

Науковці [4-7] підкреслюють, що майбутні фахівці мають виявляти інтерес до професійної діяльності, прагнення оволодівати її змістом та процедурами, досягати значних результатів у підвищенні ефективності економічної галузі. Саме тому бажання формувати в собі позитивні якості, оволодівати знаннями про шляхи покращення економічної діяльності, вміннями реалізовувати конкретні заходи в зазначеному напрямі, інтерес до цього, є основою професійної підготовки майбутнього фахівця.

У цьому контексті підкреслимо, що підготовка фахівців-дипломатів актуалізує проблему виявлення ними прагнення до розвитку й вдосконалення себе. Необхідність саморозвитку заради позитивного впливу на зростання економічної галузі – цей мотив витікає з розуміння сенсу свого призначення. Актуальним є бачення себе як творчої сили, котра здатна до самоменеджменту, перетворення і себе, й оточуючого світу (О. Єршова, В. Пішулін). Фахівець-дипломат прагне до компетентного виконання своїх обов'язків з метою досягнення найвищих вершин у своїй професійній діяльності (Л. Служинська), до постійного набуття нових знань, розвитку критичного мислення (А. Бура, Т. Захарова), виявлення креативності, суб'єктності (В. Стрельников), до духовно-морального, інтелектуального саморозвитку, забезпечення цілісності наукового світогляду (Т. Коваль). Важливим у мотиваційному аспекті є також бажання розширювати знання про можливості свого вдосконалення в економічній та міжнародній діяльності. Це актуалізує необхідність визначення тих напрямів економічної діяльності, в яких є змога виявляти творчість, гнучкість, критичність.

Саме тому ми вважаємо важливим залучення студентів та викладачів до міжнародних навчальних програм, які дають можливість тимчасово навчатися закордоном у новому міжкультурному середовищі. Одеський торговельно-економічний інститут залучений до **міжнародної програми Erasmus+**, що надає можливість міжнародної співпраці, зміцнює партнерські стосунки та взаємодію з новими сферами міжнародних досліджень, підвищує конкурентоспроможність та інноваційність освіти, яку він пропонує. Мобільність персоналу та студентів дозволяє вчителям та студентам отримувати кращий міжнародний досвід, підвищувати професійну кваліфікацію та збагачувати науково-дослідну співпрацю.

Запланований проект має велике значення саме для майбутніх фахівців з міжнародних економічних відносин, оскільки передбачає такі можливості для студентів, як: міжнародне навчання у новому академічному та географічному співтоваристві; отримання освіти та навичок адаптуватися у багатонаціональному оточенні; вдосконалення міжкультурних, комунікативних, соціальних, адаптивних, пізнавальних та професійних компетентностей; вдосконалення комунікативних навичок англійської мови; набуття нових умінь та навичок у міжнародному суспільстві: толерантність, впевненість, вміння вирішувати проблеми, цікавість, рішучість; вдосконалення культурних поглядів, інтелектуальних здібностей та розширення світогляду; участь у міжнародних наукових

дослідженнях та заходах; підвищення конкурентоспроможності на ринку праці України та отримання можливостей працевлаштування не лише в нашій країні, а і у будь-якій країні Євросоюзу.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямі. Проведене дослідження дозволило дійти таких висновків: дипломатичне красномовство належить до особливого елітарного, вищого рівня мовлення, якому неможливо навчитися самому, а треба спеціально вивчати як засіб професійної дипломатичної майстерності. Досягти ефективності формування дипломатичного красномовства майбутніх фахівців із міжнародних відносин є можливим, якщо в навчальному процесі вищів забезпечити ефективне вивчення іноземної, насамперед англійської мови.

Основними методами формування дипломатичного красномовства доцільно вважати ділове листування, проведення конференцій іноземною мовою та вивчення слів іноземного походження у дипломатичній термінології української мови. З метою підвищення мотивації до навчання та вивчення іноземних мов, а також формування міжкультурної компетентності майбутніх дипломатів є доцільним забезпечити у процесі професійної підготовки участь студентів у міжнародних проєктах, зокрема в програмі Erasmus+. Перспективи дослідження полягають у розкритті технологій організації науково-дослідницької діяльності, самостійної роботи, виробничої практики як засобів формування професійної компетентності майбутніх економістів-міжнародників.

Список використаних джерел

1. Авдонина М. Ю., Жабо Н. И. Студенческая конференция на иностранных языках как компонент профессиональной подготовки экологов // Вестник МГЛУ. 2011. № 12. С. 130-140. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cyberleninka.ru/article/n/studencheskaya-konferentsiya-na-inostrannyh-yazykah-kak-komponent-professionalnoy-podgotovki-ekologov>
2. Биконя О. П. Ділова англійська мова : навчальний посібник. Вінниця, 2010. 312 с.
3. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К., 1998. 436 с.
4. Боярчук Н. Модель формування професійної компетентності майбутніх економістів // Педагогічні науки. 2013. № 1 (57). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pena/2013_1/Boyarch.pdf
5. Бюра А. С. Сучасна економічна освіта : проблеми та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/bura-a-s-kfilosn-zaharova-t-y-suchasna-ekonomichna-osvita-problemi-ta-perspektivi/>
6. Бурдейна Л. І. Формування моральної культури студентів вищих навчальних закладів торговельно-економічного профілю : дис... канд. пед. наук : 13.00.07; Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2005. 242 с.
7. Вековцева Т. А. Методы профессионального саморазвития преподавателя [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.science-education.ru/106-7649>
8. Дипломатичне красномовство // Риторика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pidruchniki.com/11151212/ritorika/diplomatichne_krasnomovstvo
9. Литвин В. М. Акт проголошення незалежності України [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2003. 688 с. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Akt_proholoshennia
10. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет. 2-ге вид., оновл. і доповн. К. : Знання, 2017. 326 с.

References

1. Avdonina M. Yu., Zhabo N. I. (2011) Studencheskaya konferentsiya na inostrannykh yazykakh kak komponent professional'noy podgotovki ekologov [Student conference in foreign languages as a component of training environmentalists]. *Vestnik MGLU* [Vestnik MSLU], no. 12, pp. 130-140. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/studencheskaya-konferentsiya-na-inostrannyh-yazykah-kak-komponent-professionalnoy-podgotovki-ekologov> (accessed 10 January 2018).
2. Bykonja O. P. (2010) Dilova anghlijska mova [Business English]. *Navchalnyj posibnyk* [Textbook]. Vinnycja, 312 p.
3. Boghdan S. K. (1998) Movnyj etyket ukrajinciv: tradyciji i suchasnistj [Linguistic etiquette of Ukrainians: traditions and modernity]. Kyiv, 436 p.
4. Bojarchuk N. (2013) Modelj formuvannja profesijnoji kompetentnosti majbutnikh ekonomistiv [Model of professional competence formation of future economists]. *Pedagoghichni nauky* [Pedagogical sciences]. No. 1 (57). Retrieved from: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pena/2013_1/Boyarch.pdf (accessed 20 December 2019).
5. Bura A. S., Zakharova T. J. Suchasna ekonomichna osvita: problem ta perspektyvy [Modern economic education: problems and prospects]. Retrieved from: <http://intkonf.org/bura-a-s-kfilosn-zaharova-t-y-suchasna-ekonomichna-osvita-problemi-ta-perspektivi/> (accessed 02 March 2020).
6. Burdejna L. I. (2005) Formuvannja moral'noji kuljturny studentiv vyshhykh navchalnykh zakladiv torghoveljno-ekonomichnogho profilju [Formation of moral culture of students of higher education a establishments of trade and economics] (PhD Thesis), Vinnycja: Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University.
7. Vekovtseva T. A., Rezanovich I. V. Metody professional'nogo samorazvitiya prepodavatelya [Methods of professional teacher self-development]. Retrieved from: <http://www.science-education.ru/106-7649> (accessed 10 February 2020).
8. Dyplomatychnе krasnomovstvo [Diplomatic Eloquence]. *Rytoryka* [Rhetoric]. Retrieved from: https://pidruchniki.com/11151212/ritorika/diplomatichne_krasnomovstvo (accessed 10 March 2020).
9. Lytvyn V. M., Smolij V. A. (2003) Akt progholoshennja nezalezhnosti Ukrajinjy [Act of Declaration of Independence of Ukraine]. *Encyklopedija istoriji Ukrajinjy* [Encyclopedia of Ukrainian History]. Vol. 1: A-B, Kyiv, 688 p. Retrieved from : http://www.history.org.ua/?termin=Akt_proholoshennia (accessed 9 March 2018).
10. Saghajdak O. P. (2017) Dyplomatychnyj protocol ta etyket [Diplomatic protocol and etiquette] *Pidruchnyk* [Textbook]. Vol. 2, Kyiv, 326 p.

Наталья Мушинская. Методы формирования дипломатического красноречия у будущих специалистов по международным экономическим отношениям в процессе профессиональной подготовки

В статье рассматриваются сущность и методы формирования дипломатического красноречия будущих специалистов по международным отношениям. Освещаются важные функции дипломата: представление и защита интересов его страны и ее граждан, сбор информации о стране пребывания, а также содействию установлению дружественных, культурных, торговых и других связей между странами. Для формирования дипломатического красноречия рекомендовано внедрить в процесс профессиональной подготовки будущих специалистов таких методов как: деловая переписка и выступления на конференциях. В статье также проанализированы слова иноязычного происхождения современной украинской дипломатической терминологии, раскрыта важность владения иностранным языком для дипломата, охарактеризована система заданий формирования дипломатического красноречия на занятиях английского языка. Доказано, что привлечение студентов в международные проекты способствует повышению мотивации в учебе.

Ключевые слова: дипломатическое красноречие, межкультурное общение, деловая переписка, система заданий, международная программа.

Natalia Mushynska. Methods to form diplomatic eloquence of future specialists in international economics relations in the professional training process

The essence and methods to form diplomatic eloquence of future specialists in international economics relations are considered in the given article. Important functions of a diplomat are highlighted: representing and protecting the interests of their country and its citizens, collecting information about their country of residence, and facilitating friendly, cultural, trade and other links between countries. With the aim to form diplomatic eloquence it is recommended to introduce in the process of professional training of future specialists such methods as: business correspondence and holding conferences. The ability to hold international conferences is the most common task of diplomatic eloquence, so it was suggested to hold conferences on the following topics: "Intercultural competence development of future specialists in international economics relations in the context of European integration processes", "Start-ups, or how to build a successful future", "Youth's problems in the process of globalization". The depth of the problem of intercultural communication becomes evident when comparing the culture of the mother country and the country of the language being studied, especially when conducting business negotiations with people of different cultures. Therefore, for the successful organization of the discipline "English for Professional Purpose", several stages (topics) were proposed, namely: "Business Communication", "Etiquette", "Telephone Conversation", "Messaging", "Business Meetings", "Presentations", "Business Correspondence". The words of the foreign-language origin in modern Ukrainian diplomatic terminology is also analyzed in the article; the importance of foreign language proficiency for a diplomat is revealed; the system of tasks for the formation of diplomatic eloquence at English lessons is described. It is proved that engaging students in international projects helps to increase motivation in learning. The planned Erasmus+ project is of great importance for future specialists in international economics relations, as it provides for students such opportunities as: international training in the new academic and geographical community; obtaining education and skills to adapt in a multinational environment; improvement of intercultural, communicative, social, adaptive, cognitive and professional competences; improvement of communication skills in English; acquiring new skills in the international society: tolerance, confidence, ability to solve problems, curiosity, determination; improvement of cultural views, intellectual abilities and expansion of world outlook; increase of competitiveness in the labor market of Ukraine.

Key words: diplomatic eloquence, intercultural communication, business correspondence, system of tasks, international program.